

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

عنوان گزارش علمی (تک‌نگاشت):

گزارش عملکرد و دستاوردهای آبی‌پروری کشور در سال ۱۳۹۸

نویسندگان:

حسینعلی عبدالحی، مهدی شکوری، ناصر کرمی راد، وحید معدنی، اژدر شیری، مریم نفری
یزدی، حدیق عباسی قادیکلایی، محمد یوسفیان

شماره ثبت: ۵۹۰۸۲

تاریخ ثبت: ۱۳۹۹/۱۲/۳

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - سازمان شیلات ایران

عنوان گزارش علمی (تک‌نگاشت): گزارش عملکرد و دستاوردهای آبی‌پروری کشور در سال ۱۳۹۸

تدوین‌کنندگان: حسینعلی عبدالحی، مهدی شکوری، ناصر کرمی راد، وحید معدنی، اژدرشیری، مریم نفری یزدی، حدیث عباسی قادیکلایی، محمد یوسفیان

همکاران: سید مهدی حسین‌نیا، سید مهدی سمایی، جواد غلامرضا شیرازی، زینبده محرابی، سید عیسی نبوی جلودار، علی بیگی کلشتری، نادر رجبی، علیرضا رحمانی، محمدحسن الهی، هادی برادران طهوری، کاوه مینوفر، علیرضا شیری، ایرج رامین، میثم رفیعی، سید ابراهیم موسوی، مریم انوشیروانی، سمیه پاکروان رضا بنا درخشان، امیر شعاع حسنی، شقایق نوروزی، الهام کریمی، حمیدطالبی، علی محمد یاری، مینا طلا زاد مهران حسین نژاد، گیتا الواری، صادق عسگری، ترانه توکلی، سید بیژن سیدعلیخانی، محسن حکمت شعار، امیر سعید ویلکی، سیف‌اله حقیقی، سید محمد کاظم سیدی قمی، علی ایزدی

ناشر: مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

تاریخ انتشار: سال ۱۳۹۹

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی‌ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

صفحه	عنوان	« فهرست مندرجات »
۱	چکیده	.....
۳	کلیات	.....
۸	فصل ۱: دفتر آبریان آب شیرین	.....
۱۰۴	فصل ۲: دفتر بازسازی و حفاظت از ذخایر ژنتیکی آبریان	.....
۲۰۶	فصل ۳: دفتر امور میگو و آبریان آب شور	.....
۲۸۱	فصل ۴: مدیریت فنی و امور آبرزی پروان	.....
۳۴۴	فصل ۵: پرورش ماهی در قفس	.....
۳۵۴	فصل ۶: تحلیلی بر عملکرد تولید آبریان کشور	.....
۳۶۸	پیشنهادها	.....
۳۷۰	چکیده انگلیسی	.....

چکیده

گزارش پیش رو با هدف بیان اقدامات و دستاوردهای مهم صنعت آبرزی پروری کشور ایران در سال ۱۳۹۸ ارائه شده است. تولیدات ناشی از آبرزی پروری ۵۲۶۷۲۹ تن بود که توانست ۸۵٪ از پیش بینی آبرزی پروری سند برنامه ششم را محقق نماید. در ماهیان سردابی با تولید ۱۸۲۶۰۱ تن، رشد ۱۰۱٪، کپور ماهیان با تولید ۲۱۲۷۷۵ تن به میزان ۹۳/۷٪ و میگو با ۴۶۱۱۴ تن رشد ۱۰۹٪ را در مقایسه با پیش بینی سند برنامه ششم و ۲۵۰۵ تن گوشت ماهیان خاویاری و حدود ۱۱ تن خاویار پرورشی تولید شد. همچنین تولید انواع ماهیان زینتی به میزان ۲۶۷ میلیون قطعه با رشد ۱۰۴/۴٪ را نسبت به سند چشم انداز ششم، در راستای تحقق برنامه های اقتصاد مقاومتی، توسعه مشاغل خانگی (مشاغل خرد) و ایجاد شهرک های ماهیان زینتی صورت گرفت. سطح زیر کشت آبرزیان پرورشی از ۱۳۸۸۵۰۷ هکتار در سال ۹۷ به ۱۳۹۳۸۹۸ هکتار در سال ۹۸ و میزان اشتغال از ۹۱۶۰۸ به ۹۲۰۹۸ نفر رسید.

برترین رتبه های تولیدات آبرزی پروری در بین شش استان خوزستان، مازندران، گیلان، هرمزگان، لرستان و بوشهر و مجموعاً ۵۴/۶۲٪ از تولیدات کل کشور را بخود اختصاص دادند که چهار استان خوزستان، مازندران، گیلان و گلستان مجموعاً ۸۸/۳۳٪ از کل تولید ماهیان گرمابی و ۴۶/۴۳٪ از کل تولیدات ماهیان سردابی در پنج استان چهارمحال و بختیاری، لرستان، کهگیلویه و بویر احمد، مازندران و زنجان صورت گرفت. ماهیان خاویاری نیز با تولید ۲۵۱۶ تن گوشت و حدود ۱۱ تن خاویار پرورشی نسبت به سال قبل از منظر تولید گوشت ۱۲/۸٪ کاهش تولید و در تولید خاویار ۴۵/۴۵٪ رشد را نشان داد که در این سال نسبت به پیش بینی سند برنامه ۲۶٪ تنزیل داشته است که علت این امر به عرضه گوشت مولدین نر به بازار جهت تولید گوشت و ذخیره هرچه بیشتر مولدین ماده جهت استحصال خاویار باز می گردد.

استان های هرمزگان، بوشهر، سیستان و بلوچستان، گلستان و خوزستان به ترتیب رتبه های اول تا پنجم تولید میگو در کشور را کسب کردند و در مجموع به میزان ۴۶۱۱۴ تن تولید شد. در سال زراعی ۱۳۹۸ سطحی حدود ۱۲۳۸۹ هکتار در استان های میگو پرور کشور به زیر کشت میگو رفت که نسبت به سطح زیر کشت در سال زراعی ۱۳۹۷ (یعنی حدود ۱۰۹۲۹ هکتار)، ۱۳۰۴ درصد رشد داشته و دلیل این رشد، افزایش تقاضا برای انجام فعالیت به دلیل ارز آوری بالای این فعالیت، ورود به عرصه فعالیت مزارع جدید، پیگیری های سازمان شیلات ایران و ادارات کل شیلات استان ها در رفع برخی از مشکلات بهره برداران و ... می باشد. همچنین با فعالیت ۳۴ مرکز تکثیر میگو در سطح کشور تعداد ۲۸۱۵۰ قطعه مولد ماده و همچنین تعداد ۲۷۱۵۰ قطعه مولد نر پرورشی گونه وانامی تولید شد که برآیند آن، تولید ۴۱۶۹ میلیون قطعه بچه میگو و راندمان تولید بچه میگو به ازاء هر قطعه میگوی مولد ماده وانامی دریافتی به طور میانگین تعداد ۱۴۸۱۱۹ قطعه در سطح ملی با حضور ۹۹ نفر کارشناس خارجی در کشور می باشد.

از دیگر سیاست های این معاونت تنوع بخشی گونه ای بود که این امر با تولید ۵۴۹ تن تیلایپا، ۴۶ تن سیست و بیوماس آرتمیا و ۲۶۶ تن انواع ماهیان دریایی در استخرهای خاکی و ۱۲۴۴۲ تن ماهیان دریایی در قفس محقق شد.

همچنین در راستای بهره برداری پایدار و مسئولانه از منابع آبرزیان، حدود تعداد ۳۷۳ میلیون قطعه انواع بچه ماهی و میگو مشتمل بر ۲۷۸ میلیون قطعه انواع ماهیان استخوانی در دریای خزر و ۲/۹۳ میلیون قطعه انواع ماهیان خاویاری و بیش از ۱۹ میلیون قطعه انواع کپور ماهیان و بیش از ۱۷ میلیون قطعه انواع ماهیان بومی شامل شیزوتراکس، بنی، گطان، برزم، عنزه،

شیربت و ۵۵ میلیون قطعه میگو در مراکز بازسازی و حفاظت از ذخایر ژنتیکی آبزیان تولید و در منابع آبی کشور رهاسازی گردید.

به منظور دانش افزایی بهره برداران، ۱۲ کارگاه آموزشی ملی و استانی با ۲۵۹۶۶ نفر روز دوره آموزشی با بهره گیری از توان کارشناسان تخصصی درون سازمان و محققین عرصه شیلات در مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی برگزار شد. اختصاص ۲۷۰۰ میلیارد ریال از اعتبارات مرکز توسعه مکانیزاسیون با نرخ تسهیلات ۱۵٪ به بخش دام، طیور و آبزیان و نصب بیش از ۸۰ هزار دستگاه از انواع ادوات آبی پروری در مزارع کشور از دیگر اقدامات برجسته این معاونت بود. از فعالیت های مهم بین المللی این معاونت علیرغم همه تحریم ها، انعقاد پروژه ارتقای دانش فنی و بهبود بهره وری تولید و پرورش ماهی در قفس های دریایی، ما بین معاونت و سازمان فائو، به مدت ۲۰ ماه (از سپتامبر ۲۰۱۹ تا اوت ۲۰۲۱ میلادی) با اعتبار ۲۹۲ هزار دلاری و با هدف ایجاد ظرفیت و زیر ساخت های لازم برای توسعه پایدار و ارتقای مدیریت پرورش ماهی در قفس در دریا بود.

در سال ۹۸ پروژه بهبود ژنتیکی ماهی قزل آلالی رنگین کمان در کشور ایران (TCP/IRA/3602) با ارائه نسخه نهایی برنامه اصلاح نژاد این ماهی توسط مشاوران نروژی در دو مرکز اصلاح نژاد پیشنهادی کلاردشت و یاسوج، خرید تجهیزات نشانه گذاری و ثبت اطلاعات زیست سنجی برای این دو مرکز و همچنین آنالیز ژنتیکی جمعیت موجود ماهی قزل آلا در کشور توسط موسسه تحقیقات کشور و اجرای کارگاه آموزشی اصلاح نژاد و ارائه دستاوردهای پروژه توسط مسوول تخصصی پروژه در مرکز تنکابن خاتمه یافت.

کلمات کلیدی: آبی پروری، تکثیر آبزیان، بازسازی ذخایر آبزیان، ترویج و مکانیزاسیون